

Казка про рибака і рибку (переклад О. Грязнова)

Олександр Пушкін

Жив старий зі своєю старою
Край самого синього моря;
Тулились в старезній землянці
Рівно тридцять літ і три роки.
Старий ловив неводом рибу,
Старенька сукала куделю.
Раз він в море закинув невід, —
Прийшов невід з одною тванню.
Він удруге закинув невід, —
Прийшов невід з травою морською.
Дід утретє закинув невід, —
Прийшов невід з одною рибкою,
З непростою рибкою, — золотою.
Почала тоді рибка благати,
Говорити мовою людською:
"Відпусти мене, старче, у море!
Дорогий я дам за себе викуп:
Відкуплюсь чим тільки побажаєш".
Здивувався старий, налякався:
Він рибалив тридцять літ і три роки,
Та не чув, щоб риба говорила.
Відпустив старий незвичну рибку
І промовив їй ласкаве слово:
"Бог з тобою, золотава рибко!
Не потрібний мені твій викуп;
Вертайся до синього моря,
Гуляй там, не знаючи горя".

Повернувся старий до старої,
Розповів про велике диво:
"Я сьогодні спіймав-був рибку,
Золоту рибку, не просту;
По-нашому рибка говорила,
В синє море додому просилась,
Дорогою ціною відкупалась:

Відкупалась чим тільки побажаю.
Не посмів я взяти з неї викуп;
Так пустив її у синє море".
Тут стара накинулась на діда:
"Ох і дурень ти! Ох і йолоп!
Не зумів ти взяти з рибки викуп!
Взяв би з неї ночви дерев'яні,
Наші вже розтріскалися зовсім".

Мусив дід вертатися до моря;
Бачить, — море легенько заграло.
Став гукати золоту він рибку,
Припливла до нього рибка, спитала:
"Чого тобі, старче, потрібно?"
Відповів їй старий, уклонившись:
"Змилуйся, володарко-рибко,
Свариться на мене дружина,
Не дає мені, клята, спокою:
Знадобились їй хороші ночви;
Наші вже розтріскалися зовсім".
Відказала старикові рибка:
"Не сумуй і ходи собі з богом,
Будуть вам нові, хороші ночви".

Повернувся старий до старої,
А у тої вже новенькі ночви.
Ще сильніше стара розкричалась:
"Ох і дурень ти! Ох і йолоп!
Випросив, дурний, нікчемні ночви!
Чи багато користі в тих ночвах?
Повертайся зараз же до рибки,
Уклонись їй, випроси хатину".

Знову мусив дід іти до моря,
(Помутніло море, спохмурніло.)
Став гукати золоту він рибку,
Припливла до нього рибка, спитала:
"Чого тобі, старче, потрібно?"
Відповів їй старий, уклонившись:
"Змилуйся, володарко-рибко,
Ще сильніше свариться дружина,

Не дає мені, клята, спокою:
Хату просить невгамовна баба".
Відказала старикові рибка:
"Не сумуй і ходи собі з богом,
Буде вам нова, простора хата".
Рушив дід до своєї землянки,
А землянки нема вже і сліду;
Хата зі світлицею натовість,
З димарем побіленим, із цегли,
З ворітьми дубовими, міцними.
Під вікном сидить його дружина
І сердито лає чоловіка:
"Ох і дурень ти! Ох і йолоп!
Випросив, нещасний дурню, хату!
Повертайся, уклонися рибці:
Вже не хочу бути я селянкою,
Хочу бути справжньою дворянкою".

Що робить? Пішов старий до моря;
(Не спокійне море, схвилювалось.)
Став гукати золоту він рибку.
Припливла до нього рибка, спитала:
"Чого тобі, старче, потрібно?"
Відповів їй старий, уклонившись:
"Змилуйся, володарко-рибко!
Видно, зовсім дружина здуріла,
Не дає мені, клята, спокою:
Вже не хоче бути вона селянкою,
Хоче бути справжньою дворянкою".
Відказала старикові рибка:
"Не сумуй і ходи собі з богом".

Повернувся старий до старої.
Що ж він бачить? Високі хороми,
А його стара стоїть на ганку
В соболиній теплій камізельці,
У парчевій на маківці кичці,
Із перловим намистом на шії;
Золоті каблучки на пальцях,
На ногах червоні чобітки.
Перед бабою слуги старанні,

За чуприни їх вона таскає.
Привітався старий до старої:
"Будь здорова, пані-господине!
Чи тепер-то ти вже вдовольнилась?"
Тут стара нагримала на нього,
На конюшню діда відіслала.

Ось минає тиждень, потім другий,
Ще сильніше стара капризує.
Знов до рибки діда посилає.
"Повернись, уклонися рибці:
Вже не хочу бути я дворянкою,
Хочу бути вільною царицею".
Здивувався старий, налякався:
"Що ти, бабо, блекоти об'їлась?
Ні ходить, ні говорить не вмієш!
Глузувати буде ціле царство".
Тут стара розгнівалася дуже,
По щоці ударила старого.
"Як ти, бидло, смієш сперечатись
Зі мною, зі шляхетною жоною?
Йди до моря, кажу тобі честю.
Сам не підеш - примусить сторожа".

Почвалав старий на берег моря,
(Синє море зовсім почорніло.)
Став гукати золоту він рибку.
Припливла до нього рибка, спитала:
"Чого тобі, старче, потрібно?"
Відповів їй старий, уклонившись:
"Змилуйся, володарко-рибко!
Знов моя дружина збунтувалася:
Вже не хоче бути вона дворянкою,
Хоче бути вільною царицею".
Відказала старикові рибка:
"Не сумуй і ходи собі з богом!
Добре! зробиться баба царицею!"

Повернувся старий до старої.
Що ж він бачить? Царські палати.
У палатах сидить його дружина,

За столом сидить вона царицею.
Служать їй бояри і дворяни,
Наливають їй заморські вина;
Пряником вона їх заїдає.
Край дверей стоїть невсипна варта,
На плечах у кожного сокира.
Як побачив старий це, — злякався!
В ноги до старої уклонився.
"Славна будь, царице грізна! - каже. -
Ну, тепер ти, мабуть, вдовольнилась?"
Та стара й не глянула на нього,
Лиш з очей прогнати наказала.
Старика бояри і дворяни
Поза плечі виштовхали з зали,
А у дверях варта налетіла,
Мало старика не зарубала.
А народ на вулиці глузує:
"Так тобі, невігласе, і треба!
Буде наперед тобі наука:
На чужого воза не сідай!"

Ось минає тиждень, потім другий,
Ще сильніше баба капризує.
За старим придворних посилає;
Розшукали, привели до неї.
Каже грізно баба до старого:
"Повернися, уклонися рибці.
Вже не хочу бути я царицею,
Хочу стать володаркою моря,
Щоб жила я в Океані-морі,
Щоб сама мені служила рибка
І була завжди на побігеньках".

Не насмілився дід заперечить,
Не наважився впоперек мовить.
Ось іде він до синього моря,
Бачить, — буря жахлива на ньому:
Аж до неба підносяться хвилі,
Так і ходять вони, так і виють.
Став гукати золоту він рибку,
Припливла до нього рибка, спитала:

"Чого тобі, старче, потрібно?"
Відповів їй старий, уклонившись:
"Змилуйся, володарко-рибко!
Що робити з проклятою бабою?
Вже не хоче бути вона царицею,
Хоче стать володаркою моря,
Хоче жити в Океані-морі,
Щоб сама у неї ти служила
І була завжди на побігеньках".
Не сказала нічого рибка,
Лиш хвостом по воді хлюпнула
І пішла у глибоке море.
Довго дід дожидався хоч слова,
Не діждався, пішов до старої –
Бачить: знов перед ним землянка;
На порозі сидить його баба,
А перед нею розколоті ночви.

Переклад: Грязнов Олександр Андрійович